

خونریزی از مجرای گوارشی یکی از شایع ترین مشکلاتی است که بیماران را مضطرب و وحشت زده به اورژانس می‌کشاند.

علائم خونریزی گوارشی

دل درد، تهوع و استفراغ، مدفوع سیاه و خونی، ضعف عمومی، تپش قلب، شوک، سردی دست و پا، رنگ پریدگی، کاهش فشار خون، پوست سرد و مرطوب، کاهش و یا قطع ادرار و ازدیاد اوره خون از مهمترین علائم خونریزی گوارشی است.

خونریزی‌های دستگاه گوارش معمولاً به صورت استفراغ خونی (خون استفراغ شده یا به صورت خون روشن یا به صورت دانه های قهوه است) و شایع تر از آن، مدفوع سیاه رنگ و نسبتاً شل (ملنا)، دفع خون از مقعد که به صورت خون روشن یا رگه‌های خون دیده می‌شود، خود را نشان می‌دهد. البته حالتی دیگر نیز وجود دارد که خود بیمار ممکن است علائم را مشاهده نکرده و فقط به صورت کم خونی ظهور کند.

در شرایطی که خونریزی تنها با کم خونی و علائمی همچون تنگی نفس و کمبود انرژی بروز می‌کند، با مراجعه به پزشک و انجام آزمایشات لازم، باید نوع کم خونی مشخص شده و در صورت نیاز بررسی دستگاه گوارش نیز انجام شود. هر بیماری که استفراغ خونی یا اسهال سیاه و شل داشته باشد، یا به هر شکلی خون از مقعدش دفع کند، باید برای بررسی‌های دستگاه گوارش به پزشک مراجعه کند تا علت خونریزی مشخص شود.

بررسی و علت شناسی کم خونی و خونریزی، مهم ترین کاری است که باید مورد توجه باشد.

درمان

وابسته به علت خونریزی است، در نتیجه ابتدا باید علت مشخص شود. زخم‌ها معمولاً شایع ترین دلیل خونریزی‌های معده و دوازدهه (ابتدای روده باریک) هستند که به صورت استفراغ خونی یا مدفوع خونی (ملنا) ظاهر می‌شوند.

در بعضی موارد زخم‌ها مربوط به میکروپ هلیکوباکتر هستند. البته زخم‌های وابسته به هلیکوباکتر روز به روز در حال کاهش است و زخم‌های مرتبط با مصرف برخی داروها به خصوص داروهای ضدالتهابی غیراستروئیدی مثل بروفن و دیکلوفناک و مصرف آسپیرین مشاهده می‌شوند.

درصد کمی از موارد خونریزی نیز می‌تواند نشانه‌ای از وجود تومورها باشد. علاوه بر این موارد پیدایش واریس‌های معده و مری نیز می‌توانند علت دیگری برای خونریزی‌ها باشند که اقدامات خاص خود را نیاز دارند.

موقعی که رگه‌های خونی، اسهال خونی یا دفع خون همراه با بلغم از طریق مقعد وجود داشته باشند، باید برای تشخیص مواردی مانند بواسیر، شقاق، پولیپ‌ها، التهابات، زخم‌ها یا به ندرت تومورها بررسی‌های لازم توسط پزشک انجام شود.

بیماری‌های شقاق و بواسیر معمولاً به علت یبوست ایجاد می‌شوند که باعث خونریزی مقعد می‌شوند. بنابراین طیفی از درمان‌ها وابسته به تشخیص‌های مختلف وجود دارد که با معاینات و آزمایشات لازم شروع می‌شوند.

تشخیص

برای تشخیص علت خونریزی گوارشی و آگاهی از محل خونریزی، ابتدا باید از بیمار شرح حال گرفت و سابقه بیماری‌اش را پرسید. باید دانست آیا بیمار سابقه ی ابتلا به زخم معده و یا بواسیر را دارد یا خیر. سپس معاینات بالینی انجام گیرد و فشار خون او کنترل شود و آزمایش خون از نظر میزان کم خونی و تست‌های خونی و آزمایش مدفوع انجام گیرد. گاهی به آندوسکوپی و یا کولونوسکوپی و عکس‌های روده نیاز است و گاهی نیز بر حسب علت بیماری باید عکسبرداری عروقی (آنژیوگرافی) و یا سایر آزمایشات پاراکلینیکی انجام شود.

درمان

هدف از درمان متوقف کردن خونریزی، بررسی میزان خون از دست رفته و جایگزینی آن می‌باشد. در قدم اول در این بیماران ابتدا لوله بینی معده گذاشته می‌شود تا به خروج لخته‌های خون کمک و در نتیجه از بروز تهوع و استفراغ پیشگیری کند. سپس معده با محلول نمکی استریل شستشو می‌شود. درمان خونریزی گوارشی بستگی به علت بروز آن دارد؛ مثلاً در صورتی که علت خونریزی وجود زخم و یا سوراخ شدن معده و اثنی عشر باشد، باید با جراحی، محل خونریزی را بست؛ گاهی از داروهایی مانند آنتی بیوتیک برای کنترل زخم معده ناشی از میکروپ هلیکوباکتر و داروهایی مانند امپرازول و رانیتیدین برای کنترل اسید معده استفاده می‌شود. در صورتی که علت آن واریس مری باشد، باید عروق



بهترین کار برای پیشگیری از بروز خونریزی گوارشی، انجام ورزش منظم و داشتن تغذیه مناسب و آرامش روانی است.

واریسی را با دستگاه یا دارو مسدود کرد؛ و اگر علت آن عفونت های متعدد باشد، باید عفونت ها را درمان کرد.

پیشگیری

اغلب مردم کشور ما میکروب هلیکوباکتر را در دوران بچگی دریافت می کنند؛ به عنوان مثال غذا خوردن با قاشق مشترک یا استفاده از یک لیوان مشترک با کودک می تواند دلیلی برای سرایت این میکروب باشد، چون میکروب هلیکوباکتر از طریق دهان و عدم رعایت بهداشت هنگام غذا خوردن وارد بدن فرد می شود. بنابراین با رعایت بهداشت هنگام آب و غذا خوردن باید از بروز مشکلات پیشگیری کنیم .

منابع:

1. GI bleeding

<http://www.tebyan.net/newindex.aspx?pid=157119>

2. Smeltzer S, Bare B. Brunner & Suddarth's Text book of Medical Surgical Nursing. (2010). Lippincott Williams & Wilkins 12th ed

رژیم غذایی نیز در کنار رعایت بهداشت مورد مهم دیگری برای پیشگیری از خونریزی گوارشی است؛ به عنوان مثال هر گونه غذایی که آمیخته به نمک باشد، مانند خیارشور و ترشی ها، غذا و آب آلوده به نیترات و مواد نگهدارنده، مصرف سیگار و غذا خوردن تند و با عجله می تواند در بروز این مشکل موثر باشد .

برعکس، خوردن میوه و سبزی به مقدار کافی در طول روز، عاملی موثر برای پیشگیری از ایجاد این عوارض است. سرطان روده بزرگ از معدود سرطان های قابل پیشگیری است و به همین دلیل باید با بررسی های لازم از بروز آن جلوگیری کرد . لذا توصیه می شود همه افراد، حتی کسانی که هیچ علامت و سابقه بیماری روده ندارند، از سن ۵۰ سالگی هر ده سال یک بار کلونوسکوپی را انجام دهند. در ضمن انجام ورزش و مصرف غذای سالمی که چرب نباشد و کنترل وزن نیز برای پیشگیری موثر است .

بیمارستان شهدای پاکدشت

خونریزی

دستگاه

گوارش

تهیه و تنظیم: واحد آموزش بیمارستان

بهار 95